

Malopolskaprosjektet

Tekst og foto:
Sølvi Linde
og **Tor Visnes**

Samarbeid Danmark – Polen

Prosjektnavnet skrives med en polsk l som har en liten strek på tvers og uttales som en slags stemt w. Prosjektet er et utviklingsprosjekt som har som formål å utvikle bo – og aktivitetstilbud for utviklingshemmede i Polen. Prosjektet ble startet i 2002, skal etter planen avsluttes i 2005 og er et samarbeid mellom Fyns amt i Danmark og Malopolska amt (fylke) i Polen. De to amtene har i ti år hatt en vennskapsavtale og prosjektet er en del av innholdet i denne avtalen. Tre av de nitten kretser som Malopolska amt består av, har en institusjon for utviklingshemmede med i prosjektet. Det overordnede administrative ansvaret for prosjektet innehas av afdelingschef Marianne Smedegaard i Fyns amts Handicapavdeling. Den teoretiske og praktiske gjennomføringen er det forstander Steen Jensen i Fyns amts bo- og aktivitetsted, Sydbo som har ansvar for.

Fyns amt har også tidligere drevet lignende prosjekter i Polen. Szezecin-prosjektet handlet om utvikling og reorganisering av en stor institusjon for utviklingshemmede og resulterte blant annet i at institusjonen i 1999 fikk en pris som den beste institusjonen i Polen med hensyn til personalets motivasjon og positiv utvikling for beboerne. Arbeidet med prosjektet gav insikt i polske forhold når det gjelder tjenester til utviklingshemmede, polsk kultur og hvordan felles innsats kan føre til suksess.

I Malopolskaprosjektets område, som har ca 3,2 mil innbyggere, er det 170 små og store institusjoner. Det er området / fylket som har ansvaret for utviklingsstrategier og igangsetting av overordnet initiativ på området, mens *proviatene* (kretser av kommuner) har ansvaret for selve driften av institusjonene og de små kommunene. Dersom prosjektet skal lykkes er det nødvendig å utvikle samarbeid på ulike nivåer. Før selve realiseringsfasen i prosjektet

startet brukte en to år til forundersøkelser og for å stable finansiering på beina. Mye av forarbeidet ble gjort i Polen i samarbeid med de som skulle bli nære medarbeidere i prosjektet. Det var nødvendig å få kunnskap om situasjonen, foreta analyse av tilbudet til utviklingshemmede og gjennomgå handlingsplanene for utviklinge på området.

Målet med prosjektet

Prosjektets overordnede mål er å øke livskvaliteten for utviklingshemmede som bor på institusjon. Dette skal gjennomføres ved å arbeide tett med personalet på tre institusjoner der hensikten er å overføre danske metoder og modeller for økt aktivitet og integrering til polske forhold. Et annet av prosjektets mål er å utvikle det polske personalets holdninger til utviklingshemmede og gi dem noen redskaper i arbeidet med å utvikle beboernes trivsel og innflytelse på egen livssituasjon. En vil arbeide for at tiltak som blir satt i gang i større grad er rettet mot enkeltindividet, at det blir en nedgang i bruken av psykofarmaka, og større muligheter for aktivitet og medbestemmelse.

Erfaringen fra prosjektet i Sezezicen hadde vist at Polens alminnelige autoritære administrasjonsform måtte endres til en mer demokratisk ledelsesform, som blant annet i større grad delegerte ansvar til personalet. Dette var nødvendig for å øke motivasjonen hos personalet og dermed lykkes.

Et viktig kjernepunkt i prosjektet er å utdanne en polsk veileder og bygge opp en konsulentgruppe som kan, når prosjektet er avsluttet, videreføre ideer, holdninger og verdier om utviklingshemmede som et alminnelig menneske med handicap. Et alminnelig menneske med individuelle behov, men med de samme rettigheter som andre. Prosjektet er tenkt som et

Jas Galik tar imot utenlandske gjester med en meget smittende latter.

pilotprosjekt og hensikten er at sluttrapporten skal fungere som en guide for hvordan andre fylker og proviater kan arbeide på dette området.

Organiseringen av prosjektet

Prosjektet er organisert med en styringsgruppe bestående av representanter fra henholdsvis det danske og det polske fylke. Under styringsgruppen er det en nettverksgruppe bestående av den danske prosjektleder, Steen Jensen, lederne og en utvalgt medarbeider på hver av de tre institusjonene. Formålet med nettverksgruppen er erfaringsutveksling, teoretisk utdanning og en læreprosess der en prøver ut teorien i praksis. Deltagerne i nettverksgruppen skal utgjøre konsulentgruppen som etter prosjektet er tenkt å ha ansvar for videreføring av verdier til andre institusjoner. Nettverksgruppen har blant annet vært i Danmark på studietur, men mest foregår

Fra de påbygde verandaene på «gamlehuset» kan man se over til de nye bygningene som langsomt reises på andre siden av hagen.

undervisningen i Polen på de ulike institusjonen. Steen Jensen som er leder for prosjektet er i Polen tre til fire ganger pr halvår og har samtaler med og veiledning av personalet på de forskjellige institusjonene. For å nå det overordnede målet om å utvikle bedre tjenester til utviklingshemmede er det nødvendig å overvinne de store språklige barrierene slik at alle de impliserte kan delta. Gjennomføringen av prosjektet vil derfor skje med tolkebistand.

Dom Pomocy Spoecznej

Dom Pomocy Spoecznej er en institusjon for barn og unge i den lille landsbyen Bialka Tatrzańska som ligger oppe i fjellene like nordøst for Zakopane. Den ble grunnlagt 4. november 1954 og er fra 1990 drevet og ledet av Serafitkisøstrenes nonneorden.

Institusjonen tilbyr døgnopphold til utviklingshemmede og for tiden bor her 42 gutter og menn i alderen fra 10 måneder til 52 år.

Yngstemann på Dom Pomocy Spoecznej, bare 10 måneder gammel, får både oppmerksomhet og trening.

Det viktigste målet for institusjonen er å fremme den enkelte beboers psykiske, sosiale og motoriske utvikling gjennom aktivitet, terapi og fysisk utfoldelse.

Institusjonen har i alle år holdt til i et stort, eldre, treetasjers tømmerhus midt i landsbyen. Finansieringen av driften har delvis vært basert på kirkens gaver og dels på tilskudd fra fylket. Vektingen mellom disse to finansieringene har de senere år endret seg slik at det i dag er fylket som bærer storparten av kostnadene.

Som de fleste andre institusjoner av denne typen har også Dom Pomocy Społecznej vokst ut av sine fysiske rammer. Det foregår derfor i dag en storstilt utbygging på området. Og nonnene som driver stedet ser frem til å kunne flytte inn i et nytt anlegg, sammen med beboerne. Når dette blir vet imidlertid ingen. Det er nemlig slik at prosjektet har fått tillatelse til å bygge ut. De lokale myndighetene har imidlertid satt en frist for hvor lenge utbyggingstillatelsen varer, og forutsetter at prosjektet skal være ferdig innen den tid. Det er bare det at *utbyggingen* finansieres av gaver fra kirken, og ettersom disse varierer fra år til år bygger man ut etter som man har penger til i det enkelte år. Fremdriften er derfor svært

Brødrene Jas og Adas Galik er to av en stor søskenflokk med ellers friske barn. Begge har alvorlig CP og – i en viss forstand – kommunikasjonsvansker. På det menneskelig plan kan de likevel kommunisere sjarme og glede så det holder. Gjennom det danske prosjektet får begge tilpasset opplæring og utvikler etter hvert ferdigheter på å bruke PC til mange nyttige ting.

usikker. Prosjektlederen, søster Magdalena, formidler likevel gjennom tolken – som er den danske honorære konsul Janusz Kahl – en trygg forvisning om at dette kommer til å gå bra, og at de vil være i hus i løpet av neste år.

På tross av en åpen, trygg og harmonisk atmosfære, bærer både boforholdene og de faglige aktivitetene på institusjonen et klart preg av stort behov for oppdatering – og det er i dette siste danske særlig har engasjert seg.